

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2019 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grzegorz Tyrka (spr.)
Sędziowie:	SSO Teresa Kalinka SSR del. Anna Capik-Pater
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dnia 21 lutego 2019 r. w G.

sprawy z powództwa A. G. (G.)

przeciwko Spółce (...) Spółce Akcyjnej w B.

o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Zabrze

z dnia 30 sierpnia 2017 r. **sygn. akt** IV P 161/15

1. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 40 604,29 zł (czterdzieści tysięcy sześćset cztery złote i dwadzieścia dziewięć groszy) tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych za okres od dnia 1 lutego 2012 roku do dnia 27 maja 2014 roku, z ustawowymi odsetkami:

a) od kwoty 1 945,39 zł (tysiąc dziewięćset czterdzieści pięć złotych i trzydzieści dziewięć groszy) od dnia 11 marca 2012 roku do dnia zapłaty,

b) od kwoty 2 324,68 zł (dwa tysiące trzysta dwadzieścia cztery złote i sześćdziesiąt osiem groszy) od dnia 11 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty,

c) od kwoty 1 062,02 zł (tysiąc sześćdziesiąt dwa złote i dwa grosze) od dnia 11 maja 2012 roku do dnia zapłaty,

d) od kwoty 433,29 zł (czteryście trzydzieści trzy złote i dwadzieścia dziewięć groszy) od dnia 11 czerwca 2012 roku do dnia zapłaty,

e) od kwoty 1 491,72 zł (tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt jeden złotych

- i siedemdziesiąt dwa grosze) od dnia 11 lipca 2012 roku do dnia zapłaty,
- f) od kwoty 1 316,26 zł (tysiąc trzysta szesnaście złotych i dwadzieścia sześć groszy) od dnia 11 sierpnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- g) od kwoty 511,07 zł (pięćset jedenaście złotych i siedem groszy) od dnia 11 września 2012 roku do dnia zapłaty,
- h) od kwoty 1 582,15 zł (tysiąc pięćset osiemdziesiąt dwa złote i piętnaście groszy) od dnia 11 października 2012 roku do dnia zapłaty,
- i) od kwoty 1 492,00 zł (tysiąc czterysta dziewięćdziesiąt dwa złote) od dnia 11 listopada 2012 roku do dnia zapłaty,
- j) od kwoty 1 619,29 zł (tysiąc sześćset dziewiętnaście złotych i dwadzieścia dziewięć groszy) od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty,
- k) od kwoty 2 581,81 zł (dwa tysiące pięćset osiemdziesiąt jeden złotych i osiemdziesiąt jeden groszy) od dnia 11 stycznia 2013 roku do dnia zapłaty,
- l) od kwoty 1 211,79 zł (tysiąc dwieście jedenaście złotych i siedemdziesiąt dziewięć groszy) od dnia 11 lutego 2013 roku do dnia zapłaty,
- m) od kwoty 1 478,51 zł (tysiąc czterysta siedemdziesiąt osiem złotych i pięćdziesiąt jeden groszy) od dnia 11 marca 2013 roku do dnia zapłaty,
- n) od kwoty 2 031,70 zł (dwa tysiące trzydzieści jeden złotych i siedemdziesiąt groszy) od dnia 11 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- o) od kwoty 1 468,28 zł (tysiąc czterysta sześćdziesiąt osiem złotych i dwadzieścia osiem groszy) od dnia 11 maja 2013 roku do dnia zapłaty,
- p) od kwoty 1 160,92 zł (tysiąc sto sześćdziesiąt złotych i dziewięćdziesiąt dwa grosze) od dnia 11 czerwca 2013 roku do dnia zapłaty,
- q) od kwoty 1 606,94 zł (tysiąc sześćset sześć złotych i dziewięćdziesiąt cztery grosze) od dnia 11 lipca 2013 roku do dnia zapłaty,
- r) od kwoty 1 446,93 zł (tysiąc czterysta czterdzieści sześć złotych i dziewięćdziesiąt trzy grosze) od dnia 11 sierpnia 2013 roku do dnia zapłaty,
- s) od kwoty 486,02 zł (czterysta osiemdziesiąt sześć złotych i dwa grosze) od dnia 11 września 2013 roku do dnia zapłaty,
- t) od kwoty 2 036,86 zł (dwa tysiące trzydzieści sześć złotych i osiemdziesiąt sześć groszy) od dnia 11 października 2013 roku do dnia zapłaty,
- u) od kwoty 1 922,33 zł (tysiąc dziewięćset dwadzieścia dwa złote i trzydzieści trzy grosze) od dnia 11 listopada 2013 roku do dnia zapłaty,
- v) od kwoty 2 396,19 zł (dwa tysiące trzysta dziewięćdziesiąt sześć złotych i dziewięćnaście groszy) od dnia 11 grudnia 2013 roku do dnia zapłaty,

w) od kwoty 996,60 zł (dziewięćset dziewięćdziesiąt sześć złotych i sześćdziesiąt groszy) od dnia 11 stycznia 2014 roku do dnia zapłaty,

x) od kwoty 1 307,57 zł (tysiąc trzysta siedem złotych i pięćdziesiąt siedem groszy) od dnia 11 lutego 2014 roku do dnia zapłaty,

y) od kwoty 548,60 zł (pięćset czterdzieści osiem złotych i sześćdziesiąt groszy) od dnia 11 marca 2014 roku do dnia zapłaty,

z) od kwoty 1 200,87 zł (tysiąc dwieście złotych i osiemdziesiąt siedem groszy) od dnia 11 kwietnia 2014 roku do dnia zapłaty,

aa) od kwoty 1 333,31 zł (tysiąc trzysta trzydzieści trzy złote i trzydzieści jeden groszy) od dnia 11 maja 2014 roku do dnia zapłaty,

i oddala powództwo w pozostałym zakresie;

2. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie czwartym w ten sposób, że nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Z. kwotę

2 031 zł (dwa tysiące trzydzieści jeden złotych) tytułem opłaty od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony oraz kwotę 1 816,27 zł (tysiąc osiemset szesnaście złotych i dwadzieścia siedem groszy) tytułem wydatków;

3. oddala apelację w pozostałym zakresie;

4. nakazuje pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w G. kwotę 1 460,30 zł (tysiąc czterysta sześćdziesiąt złotych i trzydzieści groszy) tytułem wydatków;

5. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 350 zł (tysiąc trzysta pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Grzegorz Tyrka (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia

VIII Pa 178/17

UZASADNIENIE

Powód A. G. domagał się zasądzenia od pozwanej Spółki (...) Spółki Akcyjnej w B. (następcy prawnemu (...) Spółki Akcyjnej w K.) na swoją rzecz kwoty 41 635,73 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych za okres od dnia 1 lutego 2012r. do dnia 27 maja 2014r., z ustawowymi odsetkami:

a) od kwoty 1 945,39 zł od dnia 11 marca 2012r. do dnia zapłaty,

b) od kwoty 2 324,68 zł od dnia 11 kwietnia 2012r. do dnia zapłaty,

c) od kwoty 1 062,02 zł od dnia 11 maja 2012r. do dnia zapłaty,

d) od kwoty 433,29 zł od dnia 11 czerwca 2012r. do dnia zapłaty,

e) od kwoty 1 628,32 zł od dnia 11 lipca 2012r. do dnia zapłaty,

f) od kwoty 1 316,26 zł od dnia 11 sierpnia 2012r. do dnia zapłaty,

g) od kwoty 511,07 zł od dnia 11 września 2012r. do dnia zapłaty,

- h) od kwoty 1 592,33 zł od dnia 11 października 2012r. do dnia zapłaty,
- i) od kwoty 1 616,20 zł od dnia 11 listopada 2012r. do dnia zapłaty,
- j) od kwoty 1 619,29 zł od dnia 11 grudnia 2012r. do dnia zapłaty,
- k) od kwoty 2 851,70 zł od dnia 11 stycznia 2013r. do dnia zapłaty,
- l) od kwoty 1 228,07 zł od dnia 11 lutego 2013r. do dnia zapłaty,
- m) od kwoty 1 478,51 zł od dnia 11 marca 2013r. do dnia zapłaty,
- n) od kwoty 2 415,40 zł od dnia 11 kwietnia 2013r. do dnia zapłaty,
- o) od kwoty 1 468,28 zł od dnia 11 maja 2013r. do dnia zapłaty,
- p) od kwoty 1 160,92 zł od dnia 11 czerwca 2013r. do dnia zapłaty,
- q) od kwoty 2 183,22 zł od dnia 11 lipca 2013r. do dnia zapłaty,
- r) od kwoty 1 446,93 zł od dnia 11 sierpnia 2013r. do dnia zapłaty,
- s) od kwoty 523,29 zł od dnia 11 września 2013r. do dnia zapłaty,
- t) od kwoty 2 036,86 zł od dnia 11 października 2013r. do dnia zapłaty,
- u) od kwoty 1 922,33 zł od dnia 11 listopada 2013r. do dnia zapłaty,
- v) od kwoty 2 396,19 zł od dnia 11 grudnia 2013r. do dnia zapłaty,
- w) od kwoty 1 636,30 zł od dnia 11 stycznia 2014r. do dnia zapłaty,
- x) od kwoty 1 307,57 zł od dnia 11 lutego 2014r. do dnia zapłaty,
- y) od kwoty 579,19 zł od dnia 11 marca 2014r. do dnia zapłaty,
- z) od kwoty 1 618,79 zł od dnia 11 kwietnia 2014r. do dnia zapłaty,
- aa) od kwoty 1 333,31 zł od dnia 11 maja 2014r. do dnia zapłaty,

Powód domagał się także zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że w okresie objętym roszczeniem powód był zatrudniony w kopalni węgla kamiennego na podstawie umowy o pracę, na stanowisku sztygara zmianowego ochrony przeciwpożarowej pod ziemią w pełnym wymiarze czasu pracy. Czas pracy pracownika zatrudnionego pod ziemią wynosił 7,5 godzin na dobę i 37,5 godzin na tydzień przy 5 – dniowym tygodniu pracy. Powód świadczył pracę ponad ustaloną normę czasu pracy, w tym w soboty i niedziele, które to dni były dla niego dniami wolnymi od pracy. Z uwagi na zakres obowiązków, powód świadczył pracę przeciętnie po 2 godziny i 15 minut ponad normę czasu pracy. Czas pracy był rejestrowany przez system elektroniczny (oddzielnie dla wejścia na teren zakładu i dla wyjścia z terenu zakładu oraz dla zjazdu pod ziemię i wyjazdu na powierzchnię). Pracodawca do czasu pracy zaliczył czas pracy pod ziemią, który trwał 7,5 godziny na dobę; natomiast nie zaliczył czynności pracowniczych przed zjazdem pod ziemię i po wyjeździe na powierzchnię. Powód podał, że przychodził do pracy na godzinę przed zjazdem pod ziemię i pozostawał w pracy przez godzinę i 15 minut po wyjeździe na powierzchnię. Na powierzchni do obowiązków pracowniczych powoda należało: zapoznawanie się z raportami z poprzednich zmian, wydawanie poleceń podwładnym, zamawianie sprzętu i materiałów do pracy,

branie udziału w naradach (odprawach), przygotowanie szkiców wentylacyjnych. Pozwana nie wypłaciła powodowi wynagrodzenia za czas pracy w godzinach nadliczbowych.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że praca w godzinach nadliczbowych była możliwa na podstawie polecenia przełożonego. Powód nie wykazał, że otrzymał polecenie od przełożonego, a tym samym nie wykazał, że świadczył pracę w godzinach nadliczbowych.

Wyrokiem z dnia 30 sierpnia 2017 roku Sąd Rejonowy w pkt 1 uwzględnił powództwo w całości, w pkt 2 zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1 800 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, w pkt 3 nadał wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 4 222 zł, w pkt 4 orzekł o kosztach sądowych.

Na uzasadnienie podano, że w okresie objętym sporem powód był zatrudniony na stanowisku sztygara zmianowego oddziału ochrony przeciwpożarowej pod ziemią. Powód świadczył pracę głównie na zmianie A, która rozpoczynała się zjazdem pod ziemię o godzinie 6:30 i kończyła wyjazdem na powierzchnię o godzinie 14:00. Obowiązkiem powoda było stawianie się w pracy na godzinę przed zjazdem pod ziemię. Powód rozpoczynał pracę od zapoznania się z książką raportową, następnie zbierał raporty z poprzedniej zmiany, przygotowywał miejsce pracy dla zmiany porannej, dokonywał podział załogi i przydzielał im zadania, udzielał im instruktażu stanowiskowego. Następnie powód udawał się na odprawę do nadsztygara, która zaczynała się o godzinie 5:45, i trwała do godziny 6:15. Następnie powód przebierał się i szedł na podział załogi. O godzinie 6:30 powód zjeżdżał z załogą pod ziemię. Przeciętnie o godzinie 14:00 powód wyjeżdżał na powierzchnię i szedł się kąpać oraz przebrać. Następnie powód odbierał raporty, wpisywał je do książki raportowej, wpisywał dane do książki prac profilaktycznych. Następnie powód szedł do przełożonego na naradę (odprawę), która trwała 30 minut. Do obowiązków pracowniczych powoda należało sporządzanie rysunków technicznych (schematów wentylacyjnych), jak również sprawdzanie na markowni, czy podlegli mu pracownicy wyjechali na powierzchnię i zarejestrowali czas wyjazdu. Powód brał udział w szkoleniach z zakresu bhp raz w miesiącu. Szkolenie trwało przeciętnie godzinę i nie było wliczane do czasu pracy w 2012 roku. Pracodawca prowadził ewidencję czasu wejścia na teren zakładu i wyjścia z terenu zakładu oraz czasu zjazdu pod ziemię i wyjazdu na powierzchnię.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód nie mógł wykonać swoich obowiązków pracowniczych w normatywnym czasie pracy, a pozwana nie zrekompensowała mu pracy w godzinach nadliczbowych. Na podstawie opinii biegłego z zakresu wynagrodzeń Sąd Rejonowy ustalił, że powód przepracował 1 434 godzin i 30 minut ponad normę czasu pracy w okresie od dnia 1 lutego 2012 roku do dnia 27 maja 2014 roku. W związku z tym, z tego tytułu powodowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości 41 635,73 zł. Sąd Rejonowy oddalił zarzuty pozwanej w zakresie treści opinii oraz oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego z zakresu wynagrodzeń. Sąd Rejonowy uznał, że zebrany w sprawie materiał dowodowy, w tym opinia biegłego z zakresu wynagrodzeń, jest wystarczający do rozstrzygnięcia sporu.

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie. Zebrany w sprawie materiał dowodowy wykazał, że powód świadczył pracę ponad normę czasu pracy. Praca powoda nie obejmowała tylko czynności pracowniczych od zjazdu pod ziemię (godzina 6:30) do wyjazdu na powierzchnię (godzina 14:00). Organizacja pracy i zakres obowiązków wymagały, aby powód stawiał się w pracy na godzinę przed zjazdem pod ziemię i opuszczał zakład pracy godzinę po wyjeździe na powierzchnię. Przełożeni powoda posiadali wiedzę, że powód świadczy pracę ponad normę czasu pracy. Sąd Rejonowy podał, że powód nie należał do osób zarządzających zakładem pracy, co wykluczałoby uprawnienie do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych.

Sąd Rejonowy orzekł o wynagrodzeniu za pracę w godzinach nadliczbowych na podstawie art. 151¹ § 1 - 3 k.p., o odsetkach na podstawie art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p. Na podstawie art. 477² § 1 k.p.c. Sąd Rejonowy nadał

rygor natychmiastowej wykonalności. O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., § 1 i 3 oraz § 6 pkt 5 i § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.). O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jednolity tekst Dz.U. .

Pozwana wniosła apelację, domagając się zmiany zaskarżonego wyroku w całości i oddalenia powództwa oraz zasądzenia od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu przed Sądami I i II instancji, z uwzględnieniem kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie przepisów prawa, a to:

- a) art. 233 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że powód: świadczył pracę w godzinach nadliczbowych, podczas gdy organizacja czasu pracy pozwalała powodowi na wykonanie obowiązków pracowniczych w normatywnym czasie pracy; otrzymał wynagrodzenie za 7,5 godziny pracy, podczas gdy powód pracował 7,5 godzin, a wynagrodzenie otrzymywał za 8 godzin pracy oraz błędne obliczenie dodatku 100% za pracę w godzinach nadliczbowych w sobotę i niedzielę, podczas gdy pracodawca wypłacił już dodatek w wysokości 100% wynagrodzenia zasadniczego za pracę w sobotę i w niedzielę;
- b) art. 217 k.p.c. w związku z art. 245 k.p.c. i art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przeprowadzenie dowodu z wydruków czasu wejścia na teren kopalni i wyjścia z terenu kopalni (wydruki (...)) innych pracowników z innych kopalń, zatrudnionych na porównywalnym stanowisku pracy co stanowisko powoda, na okoliczność wykazania, że pracownicy stawiali się na 30 minut przed zjazdem pod ziemię, przy uwzględnieniu, że brak jest wydruków (...) powoda;
- c) art. 217 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego z zakresu wynagrodzeń;
- d) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że pozwana wypłaciła powodowi z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych kwotę 628,15 zł, podczas gdy powód otrzymał z tytułu pracy w godzinach nadliczbowych kwotę 18 347,88 zł;
- e) art. 130 § 3 k.p. poprzez jego niezastosowanie.

Powód wniósł o uzupełnienie materiału dowodowego w postępowaniu apelacyjnym poprzez dopuszczenie dowodu z wydruków (...) na okoliczność czasu pracy powoda (b zarzutów apelacji) oraz dowodu z opinii uzupełniającej biegłego z zakresu wynagrodzeń (c zarzutów apelacji).

Powód wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Na uzasadnienie podano, że zaskarżony wyrok odpowiada prawa i zapadł po przeprowadzeniu wyczerpującego postępowania dowodowego. Powód sprzeciwił się uzupełnieniu materiału dowodowego o wnioski przedstawione w apelacji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

apelacja pozwanej zasługuje na częściowe uwzględnienie.

Pozwana zarzuciła naruszenie między innymi art. 233 k.p.c., zgodnie z którym sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Zasada swobodnej oceny dowodów jest jedną z podstawowych reguł procesu cywilnego. Odnosi się ona zarówno do wyboru określonych środków dowodowych, jak i do sposobu ich przeprowadzenia. Ramy swobodnej oceny dowodów

określone w art. 233 § 1 k.p.c. wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według swego przekonania na podstawie rozważenia zebranego materiału. Dając lub odmawiając wiary zeznaniom dowodowym kieruje się wyłącznie własnym przekonaniem (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10 czerwca 1999 roku, w sprawie II UKN 685/98, opublikowany w OSNP z 2000 roku, Nr 17, poz. 655; z dnia 29 września 2000 roku, w sprawie V CKN 94/00, opublikowany w LEX 52589; z dnia 14 grudnia 2001 roku, w sprawie V CKN 561/00, opublikowany w LEX 52713).

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, samo przytoczenie w apelacji odmiennej własnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego nie może być uznane za wystarczające do podważenia dokonanych przez Sąd I instancji ustaleń faktycznych oraz ich oceny i znaczenia jako przesłanek rozstrzygnięcia sprawy i nie uzasadnia zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 3 września 1969 roku, w sprawie PR 228/69, niepublikowany; z dnia 7 stycznia 2005 roku, w sprawie IV CK 387/04, opublikowany w LEX nr 177263; z dnia 15 kwietnia 2004 roku, w sprawie IV CK 274/03, opublikowany w LEX nr 164852).

Sąd II instancji rozpoznaje sprawę i orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym z uwzględnieniem ograniczeń wynikających z jego prekluzji – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 roku, w sprawie III CSK 128/05, opublikowany w L..

Należy przypomnieć, że ciężar dowodu w zakresie czasu wykonywania pracy spoczywa zarówno na pracowniku, który dochodzi roszczeń z tego tytułu (art. 6 k.c. w związku z art. 300 k.p.), jak i na pracodawcy, który jest zobowiązany do prowadzenia rzetelnej ewidencji czasu pracy (art. 129¹¹) – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 listopada 2003 roku, w sprawie I PKN 678/00, opublikowany w OSNP-wkł. z 2002 roku, Nr 7, poz. 9.

Zgodnie z art. 322 k.p.c. jeżeli w sprawie o dochody Sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w wyroku zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy. Zastosowanie tego przepisu do roszczeń o wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych potwierdza Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 5 maja 1999 roku, w sprawie I PKN 665/98, opublikowany w OSNAP z 2000 roku, Nr 14, poz. 535, którego teza 1 brzmi „niemożność ścisłego ustalenia wysokości wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych nie uzasadnia oddalenia powództwa”, i która również odnosi się do rozpoznawanej sprawy.

Skorzystanie przez Sąd Rejonowy z dobrodziejstwa art. 322 k.p.c. wymagało dokonania szczegółowego ustalenia stanu faktycznego w zakresie obowiązków pracowniczych i organizacji czasu pracy powoda. Na Sądzie Rejonowym ciążył obowiązek dokładnego ustalenia, jakie czynności pracownicze powód wykonywał przed zjazdem pod ziemię oraz po wyjeździe na powierzchnię oraz, ile czasu zajmowało powodowi wykonanie poszczególnych czynności pracowniczych. Dopiero tak poczynione ustalenia mogły stanowić podstawę do przyjęcia, że powód świadczył pracę w godzinach nadliczbowych w oznaczonym wymiarze. Sąd Rejonowy poczynił szczegółowe ustalenia organizacji czasu pracy powoda i prawidłowo przyjął, że powód pracował w godzinach nadliczbowych, przeciętnie po 2 godziny na dobę poza czasem pracy pod ziemią. Sąd Rejonowy słusznie przyjął, że pracodawca na pracę w godzinach nadliczbowych wyraził dorozumianą zgodę, czego warunkiem była świadomość pracodawcy, że pracownik wykonują pracę ponad normę czasu pracy. Zeznania świadków (w tym przełożonych powoda) oraz zeznania powoda jednoznacznie wskazują, że praca powoda nie ograniczała się wyłącznie do pracy pod ziemią, która przeciętnie trwała 7,5 godziny na dobę. Zakres obowiązków pracowniczych wymuszał na powodzie świadczenie pracy ponad normę czasu pracy, tj. 7,5 godziny na dobę.

Sąd Okręgowy, mając na uwadze zarzuty apelacji, uzupełnił postępowanie dowodowe i dopuścił dowód z zeznań świadków – W. W., A. P., T. K., I. B. (przełożony powoda) oraz z zeznań powoda na okoliczność zakresu obowiązków pracowniczych powoda oraz organizacji czasu pracy pracownika dozoru w kopalni węgla kamiennego. Nadto, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z zeznań świadka J. K. na okoliczność ustalenia składników wynagrodzenia, będących

podstawą do obliczenia pracy w godzinach nadliczbowych. Nadto, Sąd Okręgowy ujawnił źródła prawa pracy w zakresie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla (...) Spółki Akcyjnej w G. z dnia 23 listopada 1993 roku w zakresie czasu pracy oraz zasad wynagradzania, w tym za pracę w godzinach nadliczbowych, oraz regulaminu pracy kopalni węgla kamiennego, obowiązujący od stycznia 2007 roku, oraz porozumienie zawarte w dniu 3 stycznia 2008 roku pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a Komitetem (...) Spółki Akcyjnej w K. w zakresie tzw. dodatku gwarantowanego. Sąd Okręgowy uzupełnił postępowanie dowodowe w zakresie obliczenia potencjalnego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych.

Przeprowadzone uzupełniające postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie następującego stanu faktycznego:

Powód był zatrudniony w Kopalni (...) w Z., która należała do (...) Spółki Akcyjnej w G.. Powód był objęty Zakładowym Układem Zbiorowym Pracy dla pracowników (...) Spółki Akcyjnej w G. z dnia 23 listopada 1993 roku ((...)).

Zgodnie z § 10 ust. 2 pkt 1 (...) dla pracowników spółki zatrudnionych pod ziemią czas pracy wynosi 7,5 godziny na dobę i 37,5 godziny na tydzień, przy pięciodniowym tygodniu pracy.

Zgodnie z § 13 ust. 3 (...) pracownikom, o których mowa w § 10 ust. 2 pkt 1 (...) przysługuje wynagrodzenie jak za 8-mio godzinny dzień pracy.

Zgodnie z § 26 ust. 1 (...) praca wykonywana ponad normy czasu pracy, o których mowa w § 10, stanowi pracę w godzinach nadliczbowych.

Zgodnie z § 26 ust. 5 (...) pracownikom wykonującym pracę w godzinach nadliczbowych przysługuje, oprócz normalnego wynagrodzenia – dodatek: 1) 50% stawki godzinowej wynikającej z kategorii osobistego zaszeregowania lub zaszeregowania wykonywanej roboty, jednak nie mniej niż 50% stawki godzinowej wynikającej z minimalnego wynagrodzenia za pracę w dwóch pierwszych godzinach nadliczbowych na dobę – w dni robocze, 2) 100% stawki godzinowej wynikającej z kategorii osobistego zaszeregowania lub zaszeregowania wykonywanej roboty, jednak nie mniej niż 100% stawki godzinowej wynikającej z minimalnego wynagrodzenia za pracę w dalszych godzinach nadliczbowych oraz w godzinach nadliczbowych przypadających w porze nocnej, w niedziele i święta oraz inne dni wolne od pracy.

Z dniem 1 lutego 2003 roku Kopalnia (...) została przejęta przez (...) Spółkę Akcyjną w K.. W następstwie tego przejęcia (...) Spółka Akcyjna w K. stała się pracodawcą dla powoda (art. 23¹ k.p.).

Dnia 20 grudnia 2004 roku zawarto porozumienie pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K. a organizacjami związków zawodowych. Zgodnie z § 13 i § 14 powoda obowiązywały postanowienia Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników (...) Spółki Akcyjnej w G. z dnia 23 listopada 1993 roku w zakresie czasu pracy i wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Powoda obowiązywał miesięczny okres rozliczeniowy czasu pracy.

Zgodnie z § 15 ust. 1 regulaminu pracy dla pracowników kopalni – oprócz niedziel i innych dni ustawowo wolnych od pracy – wszystkie soboty są dniami wolnymi od pracy. Natomiast § 15 ust. 2 stanowi, że dla pracowników kopalni zatrudnionych pod ziemią czas pracy wynosi 7,5 godziny na dobę i 37,5 godziny w tygodniu przy pięciodniowym tygodniu pracy. Zaś § 15 ust. 4 regulaminu pracy określonego w ust. 2 i 3 przyjmuje się 3-miesięczny okres rozliczeniowy, obejmujący miesiące kalendarzowe. Nadto, § 32 ust. 7 i 8 (winno być ust. 1 i 2) regulaminu pracy stanowi, że wypłata wynagrodzenia za pracę dokonywana jest w kopalni dla wszystkich pracowników w okresach miesięcznych, 10-go dnia każdego miesiąca, w drodze przelewu na osobisty rachunek oszczędnościowo-rozliczeniowy pracownika lub w formie gotówkowej; jeżeli 10-go dnia miesiąca przypada dzień wolny od pracy wynagrodzenie wypłaca się w dniu poprzedzającym dzień wolny.

Pozwana uznała, że czas pracy powoda rozpoczyna się od zjazdu pod ziemię i kończy z chwilą wyjazdu na powierzchnię. Pozwana nie prowadziła w stosunku do powoda ewidencji czasu przebywania pracownika na terenie zakładu. Natomiast z ewidencji czasu pracy pod ziemią wynika, że powód przeciętnie przebywał pod ziemią 7 godzin 30 minut.

Powód musiał stawić się w pracy przeciętnie godzinę przed zjazdem pod ziemią. Do obowiązków pracowniczych powoda po przyjeździe do pracy należało: zapoznanie się z dokumentacją z poprzedniej zmiany, ustalenie rodzaju wykonanych pracy na poprzedniej zmianie oraz liczby pracowników, składanie zamówienia na pyły dymne, branie udziału w odprawach i podziale czynności, pobranie i skalibrowanie sprzętu. Po zjeździe po ziemię obowiązkiem powoda był nadzór nad podległymi pracownikami. Po wyjeździe na powierzchnię powód świadczył pracę przeciętnie przez godzinę. W tym czasie kontrolował, czy podlegli pracownicy zdali sprzęt i zarejestrowali czas wyjazdu. Powód musiał złożyć sprawozdanie z przebiegu pracy przełożonemu. Aby móc wykonać czynności biurowe (wypełnianie dokumentacji – książek raportów, sporządzanie szkiców), powód musiał skorzystać z łaźni i przebrać się w czystą odzież.

Pracodawca przyjął, że czas pracy powoda wynosi 7,5 godziny i obejmuje czas od zjazdu pod ziemię aż do wyjazdu na powierzchnię. Pracodawca nie uwzględnił, że zakres obowiązków wymaga, aby powód rozpoczął pracę przed zjazdem pod ziemię i kontynuował ją po wyjeździe na powierzchnię. Z zeznań świadków wynika, że niemożliwe było, aby powód mógł swoje obowiązki pracownicze wykonać w czasie 7,5 godzin oraz, że czas pracy powoda był związany wyłącznie z pracą pod ziemią. Przełożeni powoda wiedzieli, że ich podwładny świadczy pracę w godzinach nadliczbowych i tę okoliczność akceptowali. Powód nie otrzymywał od przełożonych zleceń pracy w godzinach nadliczbowych i nie otrzymywał z tego tytułu stosownego wynagrodzenia.

Należy zgodzić się z powodem, że świadczył on pracę ponad ustaloną normę czasu pracy, tj. ponad 7,5 godzin. Powód przyznał, że przeciętnie pracował po 2 godziny dziennie ponad ustaloną normę czasu pracy. Należy przypomnieć, że wykonywanie pracy przeciętnie 7,5 godzin na dobę oznacza, że w niektórych dniach w tym samym okresie rozliczeniowym pracownik świadczy pracę powyżej 7,5 godzin na dobę, a w innych dniach tego samego okresu rozliczeniowego czas pracy wynosi mniej niż 7,5 godzin na dobę i przy ostatecznym rozliczeniu czasu pracy w okresie rozliczeniowym przeciętny dobowy czas pracy nie będzie dłuższy niż 7,5 godzin (uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2001 roku, w sprawie III ZP 20/01, opublikowana w OSNP z 2003 roku, Nr 6, poz. 141).

Ustawowa definicja pracy w godzinach nadliczbowych jest zawarta w art. 151 § 1 zdanie pierwsze k.p. (odpowiednik § 26 ust. 1 (...)). Zgodnie z tym przepisem jest to praca wykonywana ponad obowiązujące pracownika normy czasu, a także ponad przedłużony dobowy wymiar czasu pracy, wynikający z obowiązującego pracownika systemu i rozkładu czasu pracy. Zgodnie z postanowieniami zakładowego układu zbiorowego pracy powoda obowiązywała dobową normą czasu pracy wynosząca 7,5 godziny. Pracodawca skrócił pracownikom zatrudnionym pod ziemią normę czasu pracy o pół godziny, z uwagi na trudne warunki pracy przyjmując, że za skróconą normę czasu pracy pracownik otrzymuje wynagrodzenie, jak za 8-godzinny dzień pracy. W doktrynie można spotkać się z poglądem, że termin „praca wykonywana” akcentuje aktywne zachowanie się pracownika oraz jego czynną postawę i działanie w realizacji zadań wynikających ze stosunku pracy. Sama obecność i gotowość do jej wykonywania (oczekiwanie) nie przysparza pracodawcy nowych wartości i korzyści. W związku z tym praca w godzinach nadliczbowych zachodzi jedynie w przypadku efektywnego świadczenia pracy przez pracownika, tj. rzeczywistego wykonywania przez niego obowiązków pracowniczych (A. Józefowicz, „Wynagrodzenie za czas niewykonywania pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy”, Warszawa 1982, s.27).

Należy zwrócić uwagę, że wyrażany jest także pogląd przeciwny, że czas, w którym pracownik pozostawał poza normalnymi godzinami pracy w dyspozycji pracodawcy, ale faktycznie nie wykonywał pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy, winien być uznany za pracę w godzinach nadliczbowych kompensowaną na zasadach określonych w art. 151¹-151³ k.p. Zdaniem zwolenników tego poglądu nie można przywiązywać nadmiernej wagi do określenia „praca wykonywana”. Brak jest racjonalnych podstaw do przyjęcia, że definicja czasu pracy, o której mowa w art. 128 § 1 k.p. nie dotyczy godzin nadliczbowych (art. 151 § 1 k.p.) i że w tych dwóch przepisach ustawodawca posłużył się odmiennym pojęciem czasu pracy. Prawne pojęcie czasu pracy jest tylko jedno, a ustawodawca wprowadził je w celu ustalenia czasowych granic zatrudnienia pracownika. Wszelkie ustalenia dotyczące pojęcia czasu pracy mają odniesienie do pracy nadliczbowej, gdyż ustawodawca nie dokonał normatywnego rozróżnienia czasu faktycznej

pracy od okresu pozostawania w dyspozycji pracodawcy. Cechą charakterystyczną pozostawania w dyspozycji jest ograniczenie swobody zachowania się pracownika w takim zakresie i w takim stopniu, jaki jest determinowany potrzebą wykonywania nałożonych na niego obowiązków. Jeżeli pozostawanie w dyspozycji pracodawcy jest częścią składową czasu pracy, to logicznie musi rzutować na pracę w godzinach nadliczbowych. Gdyby ustawodawca chciał wprowadzić w tym zakresie wyjątek i posłużyć się innym pojęciem czasu pracy, to zamieściłby stosowny przepis. Skoro tego nie uczynił, czas poświęcony przez pracownika musi być przez pracodawcę odpowiednio honorowany (M. Kawecka-Sobczak w glosie do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 września 1976, w sprawie I PR 115/76, opublikowana w OSPiKA z 1978 roku, Nr 2, s. 56; T. Liszcz, „Prawo Pracy”, Warszawa 2009, s. 360; A. Marek, „Godziny nadliczbowe po zmianach Kodeksu pracy”, Monitor Prawniczy z 2004 roku, Nr 19, s. 911; K. Rączka, „Praca w godzinach nadliczbowych w znowelizowanym Kodeksie pracy”, Praca i Zabezpieczenie Społeczne z 2004 roku, Nr 1, s. 13-14 oraz [w:] „Kodeks pracy. Komentarz”, (red.) Z. Salwa, Warszawa 2005, s. 571; T. Nycz, „Wybrane problemy czasu pracy – art. polemiczny”, Monitor Prawniczy z 2004 roku, Nr 7, s. 187-188 oraz „Wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych”, Praca i Zabezpieczenie Społeczne z 2000 roku, Nr 7-8, s. 36 i n.; E. Szemplińska, [w:] „Kodeks pracy. Komentarz”, (red.) L. Florek, Warszawa 2005, s. 846; K. Walczak, „Kodeks pracy”, Warszawa 2003, s. 226-227). Należy pamiętać, że świadczenie przez pracownika pracy w ramach stosunku pracy nie jest zobowiązaniem rezultatu, ale starannego działania i przy ocenie zasadności roszczeń o wynagrodzenie za godziny nadliczbowe rezultat ten, choć nie jest obojętny, nie może być uznawany za decydujący (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 grudnia 1977 roku, w sprawie I PRN 168/77, opublikowany w Służbie Pracowniczej z 1978 roku, Nr 4, poz. 34). Poświęcenie pracodawcy czasu przez pracownika oraz ograniczenie w tym zakresie jego swobody osobistej nie może prowadzić do pozbawienia go uprawnień przewidzianych przepisami prawa pracy tylko z tego powodu, że pracodawca nie był w stanie skorzystać z pracy podwładnego. Ryzyko to powinno obciążać pracodawcę, gdyż takie jest ratio legis przepisów o pracy w godzinach nadliczbowych. Odmienna interpretacja stanowiłaby zaprzeczenie funkcji ochronnej przepisów o czasie pracy. Należy podnieść, że intencją ustawodawcy, posługującego się technicznym określeniem „praca wykonywana” było położenie akcentu na to, kiedy powierzona praca jest wykonywana, a nie, że jest „wykonywana”. W związku z tym przebywanie pracownika „po godzinach” w zakładzie – wynikające z polecenia przełożonego (względnie z obiektywnych okoliczności, kiedy to pracownik sam podejmuje taką decyzję) i oczekiwanie w tym czasie na jego polecenie uzasadnia przyjęcie istnienia pracy w godzinach nadliczbowych i wypłatę stosownego wynagrodzenia z tego tytułu (Beata Bury, „Praca w godzinach nadliczbowych jako obowiązek pracownika”, Biblioteka Monitora Prawa Pracy, Warszawa 2011, s.18-19).

Zgodnie z art. 80 zdaniem pierwszym k.p., wynagrodzenie przysługuje za pracę wykonaną. Przysługuje jednak i za czas niewykonywania pracy, jeżeli przepis tak stanowi (art. 80 zdanie drugie k.p.). Nadmiernym uproszczeniem byłoby pojmowanie „wykonywania pracy” potocznie jako tylko faktycznego jej świadczenia (rzeczywistego wykonywania czynności i zadań, które należą do obowiązków pracownika). Zwrot ten ma jednak znaczenie prawne. Jednym z mierników ilości wykonanej pracy – najszerszej stosowanym w praktyce – jest czas pracy. Z definicji czasu pracy wynika, że jest nim czas pozostawania w dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy (art. 128 § 1 k.p.). Nieusprawiedliwiony byłby zatem generalny wniosek, że dla celów ustalenia czasu wykonywania pracy ponad obowiązujące pracownika normy wymiaru czasu pracy, brany jest pod uwagę wyłącznie czas faktycznego jej świadczenia. Że wobec tego każda przerwa w rzeczywistym, faktycznym świadczeniu pracy powinna być odliczana od czasu wykonywania pracy. Za czas niewykonywania pracy – przerw w pracy zaliczanych do czasu pracy, wynagrodzenie za pracę przysługuje na podstawie art. 80 zdanie pierwsze k.p. Podstawę prawną zachowania prawa do wynagrodzenia za okres niewykonywania pracy, którego nie wlicza się do czasu pracy stanowi konkretny przepis w ramach reguły wyrażonej w art. 80 zdanie drugie k.p. Zatem, zaliczenie przerwy do czasu pracy powoduje, że traktuje się ją tak, jak czas wykonywania pracy (fikcja prawna) ze wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami, także w zakresie prawa do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych. Upoważnia to do wniosku, że czasem wykonywania pracy w rozumieniu art. 151 k.p. jest nie tylko czas faktycznego świadczenia przez pracownika pracy, ale także okresy przerw w jej wykonywaniu zaliczanych do czasu pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2005 roku, w sprawie II PK 151/04, opublikowany w OSNP z 2005 roku, Nr 17, poz. 262).

Zebrany w sprawie materiał dowodowy wskazuje, że powód świadczył pracę w godzinach nadliczbowych, przeciętnie po 2 godziny na dobę poza czasem pracy pod ziemią. Nie można zgodzić się z pozwaną, że powód przez te 2 godziny przebywał na terenie zakładu pracy i nie świadczył pracy. W związku z tym zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. okazał się chybiony, mając na uwadze organizację czasu pracy oddziału wentylacji.

Sąd Okręgowy na podstawie art. 322 k.p.c. przyjął, że powód świadczył pracę przeciętnie po 9,5 godzin na dobę, przy uwzględnieniu, że dobową normą czasu pracy powoda wynosiła 7,5 godzin.

Nietrafny okazał się zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy § 13 ust. 3 (...). W tym zakresie spór dotyczy wykładni prawa. Pozwana uznała, że skoro powód za każdy dzień pracy otrzymywał wynagrodzenie za pracę, jak za 8 godzin, przy normie czasu pracy wynoszącej 7,5 godziny, to nie posiada prawa do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych do ósmej godziny.

Zgodnie z § 13 ust. 3 (...) pracownikom, o których mowa w § 10 ust. 2 pkt 1 (...) przysługuje wynagrodzenie jak za 8-mio godzinny dzień pracy.

Należy przyjąć, że cytowana norma (...) daje gwarancję pracownikowi, że skrócenie normy czasu pracy nie może spowodować obniżenia wynagrodzenia za pracę. W przeciwnym razie pracownik, którego norma czasu pracy została obniżona, byłby traktowany jak pracownik świadczący pracę w niepełnym wymiarze czasu pracy (uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2000 roku, w sprawie III ZP 6/00, opublikowana w OSNP z 2000 roku, Nr 20, poz. 740). W związku z tym pracownik, którego dobową normą czasu pracy została obniżona do 7,5 godziny, posiada prawo do wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych (tj. normalnego wynagrodzenia i dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych) ponad 7,5 godzin na dobę (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2005 roku, w sprawie III PK 51/05, opublikowany w OSNP z 2006 roku, Nr 5-6, poz. 85).

Trafny okazał się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 278 § 1 k.p.c. i w związku z art. 217 § 2 k.p.c. w zakresie przyjęcia przez Sąd Rejonowy bez zastrzeżeń opinii biegłego z zakresu wynagrodzeń. Biegły błędnie obliczył wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, a Sąd Rejonowy bezkrytycznie przyjął opinię główną i uzupełniającą. Po pierwsze, biegły prawidłowo uwzględnił, iż przekroczenie normy czasu pracy występuje po przepracowaniu 7,5 godzin; Po drugie, biegły do obliczenia stawki godzinowej (normalnego wynagrodzenia i dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych) nie uwzględnił ilości godzin, które powód powinien przepracować zgodnie z obowiązującą go dobową normą czasu pracy, to jest 7,5 godzin; Po trzecie, biegły nie uwzględnił świadczeń z tytułu pracy w soboty i w niedziele. Należy w tym miejscu przypomnieć, że w razie nieudzielenia przez pracodawcę w okresie rozliczeniowym innego dnia wolnego od pracy w zamian za dozwoloną pracę świadczoną w niedzielę lub święto, pracownikowi przysługuje za każdą godzinę takiej pracy tylko jeden dodatek przewidziany w art. 151¹¹ § 2 in fine lub § 3 k.p. – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2006 roku w sprawie II PZP 11/05, opublikowana w OSNP z 2006 roku, Nr 11-12, poz. 170.

Niezasadny jest zarzut pozwanej w zakresie oddalenia wniosku o przeprowadzenie dowodu z ewidencji pracowników innych kopalń porównywalnych do stanowiska pracy powoda na okoliczność ustalenia faktycznego czasu świadczenia pracy. Rolą sądu jest ustalenie czasu pracy pracownika na podstawie dokumentacji dotyczącej tego pracownika i zeznań świadków i tego pracownika. Nie można tych dowodów zastępować poprzez porównanie czasu pracy pracowników różnych zakładów pracy. Należy dodać, że niewłaściwe ewidencjonowanie czasu pracy obciąża pracodawcę.

Sąd Okręgowy dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu wynagrodzeń, celem obliczenia potencjalnego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych powoda za okres od lutego 2012r. do maja 2014r. przy założeniu, że: a) okres rozliczeniowy czasu pracy wynosi miesiąc, b) dzienna praca dodatkowa wynosiła 2 godziny poza czasem pracy ustalonym zgodnie z ewidencją czasu zjazdu i wyjazdu, c) wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych (normalne wynagrodzenie i dodatek) przysługuje po przekroczeniu dobowej normy czasu pracy wynoszącej 7,5 godzin, d) do obliczenia normalnego wynagrodzenia należy przyjąć: wynagrodzenie zasadnicze, premię, świadczenie z tzw.

Karty Górnika, dodatek gwarantowany, e) do obliczenia wynagrodzenia normalnego za jedną godzinę pracy należy ustalone wynagrodzenie miesięczne z punktu d) podzielić przez ilość godzin, które pracownik powinien przepracować zgodnie z obowiązującą go normą czasu pracy, tj. przez 7,5 godzin, f) do obliczenia dodatku za jedną godzinę nadliczbową należy miesięczne wynagrodzenie zasadnicze podzielić przez ilość godzin, które pracownik powinien przepracować zgodnie z obowiązującą go normą czasu pracy, tj. przez 7,5 godzin - § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 maja 1996 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw, dodatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w Kodeksie pracy (jednolity tekst Dz.U. z 2017 roku, poz. 927); g) od wyliczonego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych należy odjąć wypłacone wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych zgodnie z listą płac.

Ustalając zasady obliczenia wynagrodzenia normalnego, Sąd Okręgowy miał na uwadze wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 1986 roku w sprawie I (...), opublikowany OSNCP z 1987 roku, Nr 9, poz. 140. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu najwyższego „normalne wynagrodzenie (...) jest to wynagrodzenie, które pracownik otrzymuje stale i systematycznie w zwykłych warunkach i terminach wypłat, a więc którego wysokość obejmuje zarówno wynagrodzenie zasadnicze wynikające ze stawki osobistego zaszergowania, jak i dodatkowe składniki wynagrodzenia, jeżeli zgodnie z obowiązującymi w zakładzie pracy przepisami o wynagradzaniu pracowników takowe dodatkowe składniki przysługują pracownikowi. Wynagrodzenie to więc może obejmować również dodatek funkcyjny czy dodatek za staż pracy, jak również dodatek za pracę szkodliwą dla zdrowia czy inne dodatki, albowiem stale dodatkowe składniki wynagrodzenia mają charakter wynagrodzenia jak najbardziej „normalnego”. W skład normalnego wynagrodzenia pracownika może wchodzić również premia, jeżeli ma ona charakter stały i nie jest uzależniona od uzyskania określonych konkretnych osiągnięć w pracy, nie objętych zadaniami wykonywanymi w godzinach nadliczbowych.” Podobnie Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 czerwca 2011 roku, w sprawie II PK 3/11.

Bezsporny był fakt, że podstawą do obliczenia normalnego wynagrodzenia winny stanowić takie składniki wynagrodzenia za pracę, jak: wynagrodzenie zasadnicze, premia, świadczenie tzw. Karta Górnika (tj. dodatek stażowy). Sąd Okręgowy uznał, że do obliczenia normalnego wynagrodzenia należy przyjąć także świadczenie w postaci tzw. dodatku gwarantowanego. Należy wskazać, że na porozumienie z dnia 3 stycznia 2008 roku zawartym między zarządem (...) Spółką Akcyjną w K. a Komitetem (...) Spółki Akcyjnej w K.. W porozumieniu strony ustaliły wartość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, wynikającego z przyrostu, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 1994 roku o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1995 roku, Nr 1, poz. 2 ze zm.), na kwotę 5 228,50 zł. Nadto strony przyjęły, że ramach przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia określonego w ust. 1 ustala się, że począwszy od dnia 1 lutego 2008 roku do każdej przepracowanej dniówki przysługuje stały gwarantowany dodatek kwotowy w wysokości określonej dla poszczególnych grup pracowniczych w załączniku Nr 1 do porozumienia (tj. dla pracowników pod ziemią, dla pracowników przeróbki mechanicznej węgla, dla pracowników powierzchni). Dodatek skutkował w elementach płacowych nieujętych w załączniku Nr 2 tj. nagrody rocznej, dniówki urlopowej, dniówki chorobowej. Dodatek gwarantowany stanowił zatem formę podwyżki wynagrodzenia za pracę. Pracodawca nie zdecydował się na podwyższenie procentowe wynagrodzenia za pracę, lecz przyznania pracownikowi dodatku gwarantowanego do każdej dniówki, w zależności od miejsca świadczenia pracy. Skoro dodatek gwarantowany jest stałym składnikiem wynagrodzenia za pracę i stanowi formę wzrostu wynagrodzenia za pracę, to należy go uwzględnić przy obliczaniu normalnego wynagrodzenia (wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 7 czerwca 2018 roku, w sprawie VIII Pa 188/17). Nadto, pojęcie dniówki oznacza normę czasu pracy na dobę, która wynosiła 7,5 godzin.

Celem obliczenia stawki godzinowej normalnego wynagrodzenia oraz dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych należy przyjąć, że dobową normę czasu pracy wynosi 7,5 godzin oraz § 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 maja 1996 roku w sprawie sposobu ustalania wynagrodzenia w okresie niewykonywania pracy oraz wynagrodzenia stanowiącego podstawę obliczania odszkodowań, odpraw, dodatków wyrównawczych do wynagrodzenia oraz innych należności przewidzianych w Kodeksie pracy (jednolity tekst Dz.U. z 2017 roku, poz. 927) – uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 lipca 2005 roku, w sprawie III PK 51/05. W związku z powyższym

miesięczne wynagrodzenie należało podzielić przez ilość godzin, które pracownik powinien przepracować zgodnie z obowiązującą go normą czasu pracy, tj. przez 7,5 godzin.

Sąd Okręgowy dostrzega, że w regulaminie pracy złożonym w toku postępowania przez strony podano, iż okres rozliczeniowy czasu pracy wynosi 3 miesiące. Ani Sąd Rejonowy, ani strony nie zwróciły uwagi na tę okoliczność. Z uwagi na granice apelacji, Sąd Okręgowy przyjął miesięczny okres rozliczeniowy. Na marginesie należy tylko dodać, że w niniejszej sprawie 3 miesięczny okres rozliczeniowy miałby wpływ na sposób obliczanie ustawowych odsetek.

Biegły sporządził opinię na piśmie zgodnie z tezą dowodową (mając na uwadze także wypłacone powodowi świadczenia z tytułu pracy w soboty i niedziele) na podstawie dokumentacji płacowej i normach prawnych regulujących czas pracy oraz zasady wynagradzania za pracę w godzinach nadliczbowych. Biegły uwzględnił art. 130 § 3 k.p.c., który dotyczy miesiąca maja 2012 roku. Biegły obliczył, że potencjalne wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych wynosi 40 604,29 zł i obejmuje następujące kwoty i za następujące okresy: 1) 2 099,63 zł za luty 2012r., 2) 2 337,95 zł za marzec 2012r., 3) 1 092,05 zł za kwiecień 2012r., 4) 443,55 zł za maj 2012r., 5) 1 491,72 zł za czerwiec 2012r., 6) 1 344,71 zł za lipiec 2012r., 7) 553,69 zł za sierpień 2012r., 8) 1 582,15 zł za wrzesień 2012r., 9) 1 492 zł za październik 2012r., 10) 1 659,23 zł za listopad 2012r., 11) 2 581,81 zł za grudzień 2012r., 12) 1 211,79 zł za styczeń 2013r., 13) 1 554,94 zł za luty 2013r., 14) 2 031,70 zł za marzec 2013r., 15) 1 469,78 zł za kwiecień 2013r., 16) 1 201,61 zł za maj 2013r., 17) 1 606,94 zł za czerwiec 2013r., 18) 1 482,41 zł za lipiec 2013r., 19) 486,02 zł za sierpień 2013r., 20) 2 136,10 zł za wrzesień 2013r., 21) 2 036,59 zł za październik 2013r., 22) 2 832,66 zł za listopad 2013r., 23) 996,60 zł za grudzień 2013r., 24) 1 427,17 zł za styczeń 2013r., 25) 548,60 zł za luty 2013r., 26) 1 200,87 zł za marzec 2013r., 27) 1 439,43 zł za kwiecień 2013r., 28) 262,57 zł za maj 2013r.

Pozwana nie kwestionowała opinii biegłego z zakresu wynagrodzeń pod względem rachunkowym. Pozwana kwestionowała, że powód świadczył pracę w godzinach nadliczbowych w wymiarze 2 godzin na dobę poza czasem pracy pod ziemią. Nadto, pozwana podała, że praca w godzinach nadliczbowych winna przypadać po przekroczeniu 8-mej godziny. Pozwana wniosła o dopuszczenie dowodu z opinii uzupełniającej biegłego z zakresu wynagrodzeń, celem obliczenia potencjalnego wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych powoda, przy założeniu, że czasem pracy był czas od zjazdu pod ziemię do wyjazdu na powierzchnię oraz, że norma czasu pracy została przekroczona po 8-smej godzinie pracy.

Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanej o uzupełnienie materiału dowodowego, bowiem dotyczy on zmiany założenia przyjętego do obliczenia potencjalnego wynagrodzenia za pracę. Sąd Okręgowy we wcześniejszej części uzasadnienia odniósł się do ustalenia stanu faktycznego oraz założeń niezbędnych do obliczenia wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych.

Mając uwadze powyższe ustalenia stanu faktycznego oraz rozważania prawne, Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 322 k.p.c., art. 151 k.p. i § 10 ust. 2 pkt 1, § 13 ust. 3, § 26 ust. 5 pkt 1 i 3 (...) oraz art. 481 k.c. w związku z art. 300 k.p. zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 40 604,29 zł tytułem wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych za okres od dnia 1 lutego 2012 roku do dnia 27 maja 2014 roku, z ustawowymi odsetkami od miesięcznych rat wynagrodzenia, od 11-go dnia miesiąca następującego po miesiącu pracy do dnia zapłaty i oddalił powództwo w pozostałym zakresie; a na mocy art. 385 k.p.c. oddalił apelację w pozostałym zakresie. Orzekając o odsetkach ustawowych, Sąd Okręgowy miał na uwadze treść art. 321 § 1 k.p.c. Oznacza to, że kwoty, od których naliczane są ustawowe odsetki, nie mogą być wyższe od tych kwot wskazanych w zaskarżonym wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego należało orzec na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 2 pkt 5 w związku z § 9 ust. 1 pkt 2 i § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst Dz.U. z 2018 roku, poz. 265).

O kosztach sądowych należało orzec na mocy art. 98 k.p.c. oraz art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jednolity tekst Dz.U. z 2018 roku, poz. 300 ze zm.).

(-) SSR del. Anna Capik-Pater (-) SSO Grzegorz Tyrka (spr.) (-) SSO Teresa Kalinka

Sędzia Przewodniczący Sędzia